

II. DÜNYA HARBİ (1945) SONRASI AVUSTURYA EDEBİYATI

*Selçuk Ünlü**

“**Unsere Welt ist am Ende. Es ist aus.**” “Son elli yılın Avusturya edebiyatı Egon Friedell’in bu sözleri ile başlatılır. (1)

Pek çok yazar, özellikle St. Zweig “**Die Welt von Gestern**” (1943) adlı eserinde bu görüştedir(2).

Fakat yazarları besleyen çok kültürlü Habsburg imparatorluğunun kökü çok derinlerdedir. Üzerinde güneş batmayan imparatorluk olarak etki sahası çok geniştir.

1938 de Avusturya’nın Hitler orduları tarafından işgali (ilhak) sonucu dünyaya dağılan bu yazarlar milletler üstü kültürün , Habsburg mitosu (3) ve Habsburg realitesinin farkındadırlar ve bu geleneği (Tradition) sürdürürler. İki yazar Vicki Baum(1888-1960) ve Arthur Koestler dışında Almanca yazarlar.

Tuna monarşisinden ayrılan komşu ülkeler (Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Çekoslavakya, Macaristan, Tirol, vd.)’ in kalbinde Tuna monarşisi yatar. Hatta II. Cumhuriyetin Federal Marşının metni bile çocukluğunu Pola’da geçiren ve bir Hırvat şairin torunu olan Paulo von Preradovic(1887-1951) tarafından yazılır.

“**Der dritte November 1918**” Avusturya edebiyatı için bir kader yılıdır. Th. Csokor ve Alexander Lernet-Hollenia , I Dünya harbinde subay olarak ordudadırlar. Edebiyat ödülleriyle taltif edilmişlerdir, Avusturya Pen- Club’un başkanlığını yapmışlardır. Csokor 1947, Lernet 1969-1972 de Avusturya edebiyatının resmi temsilcileridir. Bu iki büyük simanın eserlerinde ortak Habsburg kökeninin 1938-1945 seneleri arasından çok daha güçlü olduğu görülür. Habsburg hanedanı ve Tuna monarşisine bağlılık, canlılığını korumaktadır.

Ödön von Horvath (1901-1938)’ in “ **Glaube, Liebe, Hoffnung**” başlıklı 1933 tarihli dramı, müteakip yirmi yılda Avusturya edebiyatının hemen hemen bütün eserleri için bir ölçü mesabesindedir.

Çünkü “**Glaube, Liebe, Hoffnung**” ülkede kalanları, bütün çıkış noktalarında birleştirmektedir “**Glaube, Liebe, Hoffnung**” bunların ortak Habsburg mirasıdır. (4)

Pek çok yazarın bu görüşü paylaştığını, 1945 sonrası Avusturya edebiyatı göstermektedir. Bu Avusturya edebiyatı, Alman edebiyatı gibi bir “**Nullpunkt, Kahlschlag**” tanımamıştır. Tradition’da bir kopukluk olmamıştır.

* S. Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim üyesi

İç ve dış muhacirlerde açık bir Avusturya-hümaniter angajmanı gözlenmektedir. Bu Habsburg monarşisinde ve Habsburg monarşisi sayesinde ortaya çıkmış bir gelenektir (jüdisch-christliche Tradition).

“**Glaube**” yazarların eserlerinde parlayan bir “**Leitmotiv**” olarak uzanır gider. (St. Zweig, J. Roth, E. Weiss, Fr. Werfel, R. Musil, H. Broch, J. Weinheber, E. G. Kolbenheyer, A. Paris Gütersloch, H. v. Doderer, Ö. v. Horvath, E. Canetti gibi)

Musil’de “**Sarkazm**” tespit edilmekle birlikte, “**er spricht vom Kakaniein**”(5), bu “**Glaube**“ vardır.

Aynı şekilde Friedrich Torberg(1908-1979), Fritz Hochwälder(1991-1986) de bu hristiyan-yahudi değerlerine sarılırlar.

1946 da katolik kültür dergisi “**Wort und Wahrheit**” çıkar. Bir sene önce gene bir katolik dergi” **Furche**” görülür, aynı zeminde “**der Turm**” (Katolik Aylık Dergi) mevcuttur, “**Das Silberboot**”(1935-1936), 1946 da yeniden basılır. Bünyesinde önemli isimlerinden Fr. Blei, H. Broch, Th. Csokor, A. P. Gütersloch, E. Schönwiese’yi toplar. Bunlar dini muhtevalı katolik dergilerdir. Ayrıca “**Plan**”, “**Zeitschrift für Literatur, Kunst, Kultur**”, 1938 yayınlanır. Bu dergiler Avusturya’nın 1945 sonrası edebi sahnesini belirlerler. Bu arada “**Heimatlidichtung** ve “**Heimatlidichter**” den bahsetmek yerinde olur. Önemli temsilcileri:Friedrich Sacher, Arthur Fischer Colbrie(1895-1968) Georg Oberkofler (1899-1962)(6) dir.

Bu gruptakilerin sayısı bir düzineyi bulmaktadır. Bu grupta yer alan şair ve yazarlar , ideologlar dini konulara ağırlık verirler.

1945 de II. Dünya harbinin bitiminden sonra eski komünist ideologlar da, bir dönüş gözlenmektedir. Bunlar komünizmi yakından tanıma imkanı bulmuşlardır. Buna örnek Manes Sperber (1905-1984) gösterilebilir. Sperber de eserlerinde dine yer vermektedir. Zaten Avusturya edebiyatı için dinin önemi büyüktür ve din temel bir öge olmaktadır. Bu hal 1950 hatta 80’li yıllara kadar devam eder gider(7)

Hilde Spiel , 1955 tarihli devlet mütarekesini(Staatsvertrag) Avusturya edebiyatı için bir belirleyici faktör olarak görüyor. Doğrudur, çünkü bu tarih Avusturya’nın kimlik kazanımı için bir dönüm noktasıdır. O tarihten bu yana Avusturya artık Almanya’nın karşısında edebiyat-kültür sahasında “ben de varım, hatta bu sahada senden daha önemliyim” demektedir. Nitekim 20. yy. şair ve yazarlarına baktığımızda bunların çoğunun Avusturya İmparatorluğu kökenli olduklarını görürüz. Dünya üzerinde Almanca yazan yazarlar ve şairlerin yüzde yetmiş , yani çoğunluğu Avusturya asıllıdır*. Bunları hariç tutarsak , Alman Edebiyatından geriye fazla bir şey kalmadığını görürüz. Bu da , 20. yy. Alman Edebiyatının Avusturya edebiyatı ile varolduğunu göstermektedir. (8)

* Bk. Ünlü, Selçuk:Aufsätze zur österreichischen Literatur , Konya 1996, S. 2 (Einleitung: Gibt es eine österreichische Literatur?)

Bu gerçekte ilk Avusturya resmi edebiyat dergisi “**WORT in der Zeit**’e” dayanır. Bu dergi her ay yurt dışı kültür enstitülerine, sefaretlere, üniversitelere gönderilir ve II Dünya harbi sonrası Avusturya’sının ilk edebi kartvizitidir.

Ayrıca Viktor Suchy yönetiminde “**Dokumentationsstelle für neue österreichische Literatur**” kurulur. Victor Suchy ayrıca “**das österreichische Wort**” adı altında bir kitap serisini de yönetmektedir. Fakat 1956 da Salzburg da kurulan “**Residenz Verlag**” (bu yayınevi bu sene maalesef iflas etmiş ve kapanmıştır) 1970 ve 1980’li yıllarda Avusturya edebiyatının yayılmasında motor görevini üstlenmiştir. Avusturya edebiyatının aslında bu devlet antlaşmasına ihtiyacı da yoktur. Çünkü Avusturya da bir yazarın üzerinde durabileceği güçlü, asil ve övgüye değer bir zemin mevcuttur. (9)

Avusturya edebiyatı , şüphesiz Avusturya’ya hastır. . . Alman edebiyatı gibi 1945 de , uzun bir aradan sonra yeniden başlamaz, aksine geleneğini sürdürmeye devam eder. Kopukluk hiç olmamıştır. Buna bir de, Alman edebiyatında bu ölçü ve çeşitte olmayan dini konsepti de eklemek gerekir. Sorulacak soru, belki de bu geleneğin 1955 ten (Staatsvertrag) sonra biraz olsun değişip-değişmediği, bütünüyle bir yeninin başlayıp-başlamadığı veya Habsburg döneminden gelen geleneğin hala örnek olup-olmadığıdır. Çünkü H. Broch, R. Musil, Fr. Werfel, J. Roth. Ö. v. Horvath, S. Zweig, E. Weiss, J. Weinhaber, Jos. Leitgab, Paulo von Preradovic, 1955 ler de hayatta değillerdir.

Yeni dergiler ortaya çıkmışlardır: Neue Wege, Der Morgen, Der Student, (Lynkius) ve Alpha. Hans Weigel 1955 de, ”Morgen “ dergisinde yayınlanan bir makalesinde “**Hut ab vor jedem, der nach 1918 geboren ist**” diyor. Çünkü bu nesil edebiyatı ayakta tutacaktır. 1945 de İsviçre’de sürgünden Viyena’ya dönen Weigel, o yılların genç yazarlarını teşhis etmeyi bir görev bilir ve “**junge österreichische Autoren**” adlı bir kitap serisi ve 1955-56 da yayınladığı “**Stimmen der Gegenwart**” adlı antoloji ile bu genç yazarlara yayın ve tanınma imkanı sağlar. Weigel’in yanında Hermann Hakel’i, genç ve tanınmamış yazarların teşvikçisi olarak görürüz. Weigel İngeborg Bachmann’ı keşfeden edebiyatçı olarak bilinir. Hakel de Bachmann’ın şiirlerini ilk yayınlıyandır

H. Weigel’in 1918 sonrası doğanlar olarak nitelediği şairler nesli, Habsburg monarşisinin son on yılında doğan, fakat ilk cumhuriyette büyüyenler, kendilerini ara-nesil (Zwischengeneration, Bindemitglied) - (bağlayıcı üye) olarak anarlar. Bunlar ”Tradition” zincirinin ara halkasını oluştururlar. Eserlerinin konusu ve üslupları ile geçmişle irtibatlıdır. 1900 ‘lerin yazar ve şairler neslini yüceltir ve dini konulara yer verirler. Bunlar:G. Fussenenger, Juliane Windhager, Fr. Tummler. Bunlara H. Habe, J. Amery, M. Hölzer. Chr. Lavant, Chr. Busta, Jeannie Ebner, Karl Bednarik de eklenebilir.

Bunlar da geçmişin metot ve vasıtalarıyla çağlarını aşmayı denerler. Bu da Avusturya Edebiyatında geçmişin 1950 sonrası ve 1960’ların başlarında hala devam ettiğini göstermektedir. 1945 sonrası ve 1955 antlaşmasıyla bir kopukluk olmamıştır. Bu ara nesil geleneğe sıkı sıkıya bağlıdır. Weigel bunu kastetmiştir.

Bu ara nesil de kendine has bir gelenek (Tradition) oluşturur. Viyana'lı J. Mario Simmel'in kökeni de buradadır, Fakat geçmişten geleceğe uzanan en görülebilir intikali önce olduğu gibi sonra da DİN oluşturur. Yalnız müteakip yılların sohbet edebiyatı değil, 1940 lar da doğanlar da (A. Wolfgruber, Fr. Innerhofer) realist bir intikalle Ajusturya geleneğini sürdürürler. Din faktörü ön plandadır. H. Habe, Fr. Heer, Chr. Busta, M. Hölzer, Michaele Guttenbrunner, Jeanie Ebner, Chr. Lavant, J. Amery bu gruptadırlar.

Eserleri:

Chr. Busta:Salzgärten(1975) Regenbaum (1951), **wenn du das Wappen der Liebe malst**, (1981)

Guttenbrunner, Die lange Zeit, Gedichte, Hamburg(1965) Gesang der Schiffe, (1980)

Paul Clean, I. Bachmann, I. Aichinger' de doğrudan ara nesil ilişkileri vardır. 1950 ve 1960 'larda bir gelenek kopukluğu (Traditionsbruch) ve bütünüyle yeni bir şey gözlenir. (10) Bu siyasi savaşa dayalı olayların büyüklüğü ve korkunçluğu üzerinden geçen on yıldan fazla sürede çağın ideal anlamda tatmin edici olmayışının şuuruna varılmasından kaynaklanır.

Bu da bir ölçüde inanç kaybı (**Glaubensverlust**) ile alakalıdır. I. Aichinger' de bu şuurlanma belirgindir. Die grössere Hoffnung (1948) Rede unter dem Galgen(1952), Der Gefesselte, Spiegelgeschichte, pek de emin olmayan kurtuluş beklentileridir (Heilserwartung) Ölümün gölgesi de düşmüştür. " **Der Pfarrer hat Angst. . . dass die Sonne schwarz wird**"(11)

Keza Paul Celan'da da " Tot-Tote , Todesfuge" ilk şiirlerinden itibaren eserlerinde hakim rol oynar. (12)

Ayrıca ona göre şiir "lauter Sterblichkeit und umsonst"(13)

I. Bachmann'ın "**Der gute Gott von Manhattan**"(1958) ın da da "**Gott**" insanların gözlerinde fazla ilgi görmez. Bachmann metafizik münasebeti olmayan bir hayat ister(14)

Alman edebiyat tarihçileri Bachmann(Klagenfurt) , Aichinger, (Viyana) ve Celan(Blukowina) la oldukları halde "**Kindlers Literaturgeschichte der Gegenwart'in**" "die Literatur der BDR" cildinin "Zeitgenössische Literatur Österreichs" bölümünde yer almazlar. Sebep: Kitaplarının hemen tamamının Alman yayınevlerinde basılmış olmasıdır. Aichinger'in sadece ilk iki kitabı "**Die grössere Hoffnung ve Rede unter dem Galgen**" önce Amsterdam ve Viyana 'da, Celan'ın "**Sand in den Urnen**" Viyana'da basılır. Bir başka sebep de, Gruppe 47 sayesinde keşfedilmiş olmalarıdır. Bachmann ve Aichinger 1952 ve 1953 de Gruppe 47 nin ödülleri almışlardır. Sebeplerden bir diğeri de, onların Alman Akademilerine üye oluşlarıdır. Aichinger 1956'dan itibaren Berlin sanat Akademisi, Bavyera Güzel sanatlar Akademisi üyesi, Bachman da 1957 den itibaren Darmstadt Dil ve Edebiyat akademisi muhabir üyesi, 1961 den itibaren Batı Berlin Sanatlar akademisi şeref üyesidir.

Bir başka sebep de önce Alman şehirlerinde kazanılan ödüllerin çokluğu-
dur Celan-Literaturpreis Bremen, 1957, Büchnerpreis 1961, Aichinger,
Literaturpreis Bremen 1955, Immermannpreis der Stadt Düsseldorf 1957;
Bachmann, Literaturpreis des Kulturkreises der deutschen Industrie, 1955,
Hörspiele der Kriegsblinden 1958, Kritikerpreis 1961, Büchnerpreis 1964 ile ö-
düllendirilmişlerdir.

Bir diğer sebep de , faaliyet ve ikametlerinin Almanya , en azından Avus-
turya dışında olmasıdır. Bachmann 1956-1958 de, Berlin ve Müni'te 1959/60 da
poetik doçentliği sırasında Frankfurt/Main' da, bu arada İsviçre ve İtalya'da
oturmuştur. Aichinger ise, lektör olarak önce Frankfurt/M. da, sonra Ulm de”
Hochschule für Gestaltung” da çalışır. Günter Eich ile evleneli beri
Bavyera'da, sonra Salzburg yakınlarında Grossgmain'da yaşar. Celan ise, 1948
den ölümüne (1970)kadar Paris'te yaşamıştır. Fakat Alman edebiyat tarihine dahil
edilmeleri bir kopukluk getirmez. Z aten Avusturya'ya has (tipik) olan biçim değil,
konudur. Bu da geçmişten kaynaklanan bir gelenek halinde devam ede gelmekte-
dir. Bunun için Bachmann, edebiyat hakkında “immer ein Sammelsurium von
Vergangenheit und Vorgefundenem” der. (15)

Aichinger, Bachmann ve Celan'ın yanı sıra, Milo Dor'dan Harald
Zusanek'e kadar bir düzineden fazla yazar , Habsburg sonrası nesil olarak
faaliyet göstermektedirler. Bunlar: H. Eisenreich, Reinhard Federmann, Herbert
Zand'dır.

1953 de Wiener Gruppe ortaya çıktığında , 1880-1890 arasında doğanlar
da yazmaya devam etmektedirler. M. Brod, A. Lernet-Hollenia, H. v. Doderer,
H. Broch, A. P. Gütersloch, R. Kassner, Fr. Nabl, Fr. Sacher, G. Saiko J.
Urzidil, K. H. Waggerl bu gruptadırlar. Savaştan sonra hepsi yüksek tahsil yapar-
lar. Ekserisi de Germanistik. Eisenreich”**das Milieu, das ich meistens
schildere, ist natürlich bis zu einem gewissen Grad mein eigenes
Kleibürgertum, Akademiker, bzw. Intellektuelle(. . .) wenig Unter- und
Halbwelt, wenig Proletariat, wenig Erniedrigte und Beleidigte; und
ebensowenig Reiche und Grosse, Politikiler, Industriemagneten,
Grossgrundbesitzer (. . .)** diyerek, kendi neslini tanımlamış olmaktadır. (16)
Bu nesil Alman meslektaşları gibi “Verbannte” veya Unbehauste” değil, savaştan
edebi geleneğe , yuvalarına dönmüşlerdir.” **sie lebt durchaus in der
Gegenwart, aber sie versucht, ihre gegenwärtige Position in der
Vergangenheit zu fundieren, sie ist nicht konservativ, aber sie besinnt
sich auf die Tradition”(17).**

1950 lerin Avusturyalı yazarları, 1938 de Londra'ya göç eden Egon Fried
hariç, ideoloji düşmandırlar. Gene de Fried'i tebci ederler.

Bu Habsburg sonrası nesil, Entellektuel'dirler, lakin tradisyona bağlıdırlar.
Bunlara iki kadın yazar da dahil edilebilir. Marlen Haushofer ve Hertha
Kräftner(1928-51)

Wolfgang Kraus “**Österreichische Gesellschaft für Literatur**” u kurarak , doğudan-batıdan olsun muhaceretten dönenlere bir forum sağlar. Bu cemiyet bugün yazar Marianne Gruber’in başkanlığında aktif faaliyetini sürdürmekte ve Avusturya edebiyatının dünyada yayılmasına ve yerleşmesine hizmet etmektedir. 1953 de Viyana Grubu (wiener Gruppe) ortaya çıkar, bünyesinde Herzmanovsky Orlando neslinin torun nesli yer alan bu grup mensupları (Fr. Achleitner, K. Bayer, H. C. Artmann, , G. Rühm, O. Wiener) gelenek yanlısıdırlar

Viyena’lı filozof Ludwig Wittgenstein mantıki olarak , birbiri ile ilişkili olamayan ifadelerin bütününde , dünyanın bir tablo (Bild, imaj) sunu görür ki, bu (1951 Cambridge ‘de öldüğün de bile bir Habsburg (Avusturya) geleneğinin mevcudiyetini gösterir. (Schwarz , 78)

Aynı dönemde Almanlar’ın “**Konkrete Poesi**” si ile kıyaslamalar, Viyena grubundan Fr. Achleitner ve G. Rühm’ün , Ulm ile temas kurmaları ve “**Konstellation**”(1956)’un orada yayınlanmalarından kaynaklanır.

Viyena Grubu bir birlik göstermez. Achleitner mimar, Artman dil dehası (sprachbegabt) Bayer grubu belki de tek gerçek şairi ve Trakl hayranıdır. Rühm müzikten yola çıkar , Oswald Wiener de caz trampetçisidir. Böyle olunca “Wiener Gruppe” Avusturya da kalıcı olamaz. Yazarları ülke dışına gider, eserlerini birkaç hariç Alman yayınevlerinde yayınlarlar. ”Apha “(1956) Viyena grubunun diyalekt eserlerini sunar, ”**Neue Wege**”, Rühm’ün dil denemelerini yayımlar;Avusturya’da Viyana grubunun yararına bir şey olmaz . Grubun gerçek organı olan “**Edition 62**” iki sayıdan sonra yayınını durdurur. Gerhard Fritsch “**Wort in der Zeit**” deki redaktörlük görevini kaybeder. (19)

Viyen’a grubunun Avusturya edebiyatı geleneğine çok bağlı kaldığı da kanıtlanamaz. Doderer ile irtibatı hiç incelenmemiştir. Doderer’in gruba sempatisi ifade ediliyor. Güya Doderer Grup için bir Viyana günlük gazetesinde sürekli bir sütun sağlamak istemiş , fakat başarılı olamamıştır. Doderer’in gönül yakınlığı da açıklanmıyor, üye olmamakla birlikte , yakın dostluğu olan iki isim Ernst Jandl (1925) ve Friedrike Mayröcker (1924) ve “**konstruktif**” şürleri dolayısıyla Heimrad Bäcker (doğ. 1925) Viyena grubuyla ilişkilidirler.

Viyana grubu , gerçek faaliyetini Graz ‘da gerçekleştirir. Burada Ocak 1959 da mimar, yazar, müzisyen , ressam ve diğer sanatkarlardan bir grup oluşur, bu da 4 Kasım 1960 da “**Forum stadtpark**” adıyla açılır. Aynı gün A. Kolleritsch edebiyat , sanat ve eleştiri dergisi olan “**Manuskripte**”yi yayınlar. Bu giderek forumunun faaliyetlerini yansıtır ve edebi FORUM halini alır. Grupla temas hemen kurulur O Wiener Graz’a gelir. Onunla “**Forum stadtpark**”ta aktif okumalar(Aktivlesungen) gerçekleşir. Mitteleuropa’nın gerçekte Graz’da düzeltilmesi gerekiyordu. Viyena’dan gelen edebi gelenekle , Graz’da edebi devrim gerçekleştirildi. (Literarische Tradition-Lit. Revolution.)

Bu edebi devrim, bu yeni” **Beschimpfung**”(1966) Princeton’a kadar uzanır. O yıl Prencoton’da Gruppe 47 toplanmıştır. Peter Handke orada Gruppe 47 ‘nin davetiyle bulunmaktadır. Ve Beschimpfung bütün dünyada yankı bulur. tam

organize olamayan Wiener Gruppe 'de sağlam bir forum ve gazete mevcut olmamıştı. Giderek artan sayıda genç yazar Graz'a gelmeye başlar. Öyle ki 1968 de , yazarların eserlerinden okumaları münasebetiyle ilk defa bir grup yazar (W. Bauer, KI. Hoffer, E. Jandl, A. Kolleritsch , Peter Matejka) "**Grazer Gruppe**" yi oluştururlar; buna hemen Janke, E. Jelinek, Helm. Eisendle , Turryni, Michael Scharang , Helm. Zanker v. d. katılırlar. 1973 Mart'ında Graz'lı Ernst Jandl'ın başı çekmesiyle 40 yazar Grazer Autorenversammlung (GAV) olarak bir araya gelirler. Amaç, bağımsız ikinci bir Graz-Pen Zentrum'u nu oluşturmaktır.

Bu girişim Aralık 1974 de Pen-Charta sebebiyle başarısızlığa uğrar.

Avusturya edebiyatı o zamandan beri gerçekten bölünmüş müdür? Sola meyyal başkan A. Kolleritsch (dog. . 1931) Şöyle diyor: "**In Graz ist die Kunst noch Mittel zur Veränderung " während sie anderswo schon als "funktionslos" zu Grabe getragen werden sollte. "**(20)

Önce Avusturya mirası gururu ile dolu G. Fritsch Avusturya edebiyatının bölünmesini kendi eserinde gerçekleştirir ve arkasından 1969 da intihar eder. "**Vertrauen, Liebe, Tradition, "(bete und arbeits) Fritsch'in ilk romanı " Moos auf den Stein "1957) nı karakterize eder.**

II. dünya savaşı nesli olan Grazlılardan bir grubun yolu ise tam aksi bir çizgi takip eder. Bu grupta B. Frischmuth ve A. Wolfgruber vardır. Bunların babaları savaşta ölmüştür, Frischmuth, çocuğu ve yalnız yaşayan, çalışan kadının problemlerini eserinin özü yapar (1979) Fr. Innerhoffer (doğ. 1944) köydeki baba evi ve memleketi Salzburg'a otobiyografik bir şikayetle doludur. **Schöne Tage, 1974, (21)**

Sosyal entellektuelleri suçlayarak (die grossen Wörter, 1977) kişilik ve güven kazanır tahsilini yarıda keser ve sade bir işçi olarak hayatını kazanır. (Emporkömmling, 1982). Bu türün Avusturya geleneği , A. Wolfgruber'de (doğ. 1944) devam eder ve " der Einstand " 1977 da morale çağrıda bulunarak , yarı güçlü kriminalitenin hakkını veremediğini söyler. Önce Marxizm'e yakın , Graz'lı Handke de Avusturya 'ya , yuvaya , Edebi Habsburg geleneğine döner. Kafka , Stifter, Rilke , Horvath, gelenek çerçevesinde yeniden ele alınır.

Aynı Handke Tanzenberg ruhban okulundan kaçmıştır, Christlich-manupuliert "olmaktan korkmaktadır. :"**Gottlos allem schwanken wir "über die Dörfer"** diyecek kadar dönüş yaşar. Diğer bir Graz'lı olan Gerhart Roth (doğ. 1942) böyle bir dönüşümü gerçekleştiremez. sol eğilimler hala güçlüdür. Şu halde hala bir isyankar Graz vardır. Viyena'lı eylemcilerle (Aktionisten) (H. Nietsch, O. Mühl, G. Brus) ilişkilerde de mevcuttur. Fakat bir dönüşün gerçekleşmekte olduğu gözlenmektedir. Eylemcilerden G. Brus değişmişti, (der Geheimnisträger, 1984), sol görüşlü Kolleritsch bile , bir zamanlar dini hor görür. prenslerden nefret ederken , değişiklik sinyalleri vermektedir(Augenlust. 1986).

1986 da 30. yılını kutlayan Salzburg Residenz yayınevinde “modern” ve “modern olmayanlar” Peter Rosei, Andres Okupenko, Pen-Clup üyeleri Julian Schutting ve Alios Brandstetter ile birlikteydiler.

Genç Graz’ın karşı çıktığı eskiler (1880-1890 larda doğanlar) yani Billinger, Brehm, Brod, Bronnen, Bruckner, Csokor, Lernet-Holenia, Paulo Grogger, Henz, Jelusisch, Mell, Nabl, Oberkoffler, Riemerschmidt, Sacher, Scheibelreiter, Schreivogel, Waggerl, hayatta değillerdir. Doderer ve Gütersloch da yaşamıyorlardı. Nesil problemi ve yayın organı için verilen mücadele de tabir yerinde ise, kendiliğinden çözülmüştür. Fakat Graz ve Viyen’a Grubu kendi yollarında gidiyorlardı. Graz da bu arada Tradition (GeleneK) oluşturur. Frömmigkeit, Liebe, Familie, Heimat konularına ağırlık verilir.

J. Schutting (dog. . 1937) ve A. Brandstetter (dog. 1938) gibi muhafazakar yazarlar bile Viyenalı ve Graz’lıların dil ve montaj sürecine katılmazlar.

Residenz yayın evinin en sevdiği yazar , yayınevinin bizzat keşfettiği Peter Rosei’dir. (doğ. . 1946)

Graz’ın nereye kadar tesirli olduğunu Br. Schwaigger (doğ. 1949) in “der Himmelm ist süß”(1984) adlı otobiografik romanı göstermektedir. Eserleri Paul Zsolnay yayınevinde basılır. Avusturya edebiyat ve kültür dergilerinin Graz’lı ve Viyenalılarla ilişkileri çok çelişkilidir:Bunlar.” Literatur und Kritik, Österreichische Monatschrift” Wien (1996)”Neues Forum Zeitschrift für den Dialog”Wien (1969-1980) “Pult , Literatur, Kunst , Kritik” St. Pölten (1969-1985) olarak gösterilebilir.

Yukarı Avusturya’da “ Ver-Sacrum-Neue Hefte für Kunst und Literatur”Wien (1969-1974)” Pestsäule –Monatsschrift für Literatur und Kulturpolitik” Wien (1972-1975) yayınlanır. Bunlardan Ver-Socrum adını 1980’lerde Hermann Bahr tarafından birlikte yayınlanan dergiden alır. “Wespennenst- Zeitschrift für brauchbare Texte “ Wien . (Seit 1978)

“Freibord –Kulturpolitische Gazette” Wien , seit 1976 (1979 dan itibaren “Literatur-bildende Kunst , Kulturpolitik “ olarak yayın hayatına devam eder. Bütün bunlarda ağırlıklı hedef “Mitteleuropa”dır

Ayrıca Innsbruck’da muhafazakar” der Turmbund” çıkar. Karşısında kolektif bir ürün olan “Gruppe “Hundsblume” yer alır. Peter Henisch, E. A. Richter, H. Zenker, tarafından yönetilir. Ayrıca “ Zeitgenössische Frauendarstellung in der Literatur” dikkat çeker. 1981, H. 4. Bu yayın organında E. Czurda, E. Gerstl, faaliyet gösterirler.

“Schule und Literatur”(1983, H. 51)

“Öst. Strafvollzug in Selbstzeugnissen”, 1982, H. 49

“Literatur in Südtirol”, 1979, H. 371 mevcuttur.

Ayrıca “Die Rampe (yukarı Avusturya’da yeni yetişen genç yazarların yayın organı(G. Fussenegger, Fr. Ch. Zauner) vardır. Bunun editörü:H. B. Bächer , Wolf. Kraus’ dur.

Viyena'da "Bakschisch"(3 ayda bir çıkar). Editörü:Brigitte Pixner olup, muhafazakar bir dergidir. Hedefi:Rote und Grüne (kızıl ve yeşillerdir)

Tercih edilen üslup vasıtası (Schüttelreim)* dır. A. Brandstetter, Gerd Amanshauser, Peter Marginter, Herbert Rosendorf burada yazarlar.

"Podium" üç ayda bir çıkar , çevreye önem verir.

"Literaturkreis Schloss Neulengbach" sayılabilir.

Avusturya 8 milyon nüfuslu bir Alp cumhuriyetidir. Ancak 1981 de ilk yazarlar kongresinde 2000 yazar tespit edilmiştir. Bunlardan 700 'ü toplantıya katılır. (22)

Nüfusuna göre bu rakam çok büyüktür. Esas şaşırtıcı olan, bu yazarların daha önce olduğu gibi,

a)Allah ve dünyevi nizam, b)Dil, c) fantezi, saçma, anarşi, gerçeküstü, groteske sığınma gibi konuları tanımlarıdır.

Trakl'dan sonra 30'lu yıllardan beri tam Dokuz Avusturyalı yazar intihardan etmiştir. E. Friedell(1938). S. Zweig (1942) Hertha Krämer(1951), K. Bayer (1964) Walt Buchebner (1964) , G. Fritsch (1969) , P. Celan (1970) Otto Laaber (1973) J. Amerj (1978)

Aynı dönemdeki Alman edebiyatı böyle bir rakam vermez. Çünkü ya hep, ya hiç mücadelesinde grotesk fantezi ve dil , ölüm-hayat edebiyat, faraziyeleri Alman edebiyatında yoktur.

Almanya'da Tradition 'dan nefret vardır. Bu Avusturya'da bilinmez. (23) Schüttelreim: Kafiyeli hece çiftlerinin başlangıç sessizlerinin değişimi sonucu , yeni bir anlamın ortaya çıkması

DİPNOTLAR

- 1-Theodor C hsokor, in:Grieser; Alte Häuser-Grosse Namen:Ein Wien –Buch, St. Pölten- Wien 1986, S. 160
- 2-W. Schwarz, Die österreichische Literatur der letzten fünfzig Jahre, in:Öst. Literatur 1880-1980. Hg. H. Zeman, 1985, S. 51
- 3-Glaudia Magris, Habsburger Mythos in der österreichischen Literatur, 1976
- 4-Erika Mitterer, in Österreich, Gesammelte Gedichte , Wien, 1956, S. 110
- 5-Musil, Tagebücher. Aphorismen, Essays, und Reden, Hrsg. v. Adolf Friese, Hamburg 1951, S. 500
- 6-K. Klinger, Kindlers Literaturgeschichte der Gegenwart:Die zeitgenössische Literatur. Österreichische Autoren, Werke, Themen, Tendenzen seit 1945, München 1967, S. 342

* Örnek:Als Gottes Odem leiser ging
Schuf er den Grafen Kayserling (F. Gundolf)
Kayserling'in cevabı: Dann ward sein Atem noch geringer
Und er schuf Friedrich Gundolfinger
Nach H. J. Schoeps ungeflügelte Worte, S. 223

- 7-Hilde Spiel, Die zeitgenössische Literatur Österreichs, Kindlers Literaturgeschichte der Gegenwart. Die zeitgenössische Literatur, Öst. Autoren, München 1967, S. 13
- 8-Krs, Spiel, Kindlers Literaturgeschichte, Einleitung, S. 76 ff.
- 9-Doderer, Tangenten, 1946, Tagebuch eines Schriftstellers, 1940-1950 München 1964, S. 416
- 10-Aichinger, Besuch im Pfarrhaus, ein Hörspiel, drei Dialoge, Fr. /M., 1961, S. 493
- 11-H. Spiel, Kindlers Literaturgeschichte, S. 339
- 12-Celan, von Schwelle zu Schwelle, Stg. 1955, S. 49
- 13-Celan; Der Meridian, Rede anlässlich der Verleihung des Georg Büchner Preises, Oktober 1960, Fr. /M. 1961 S. 14
- 14-Bachmann, Eine Einführung, München 1963, S. 50
- 15-Bachmann, Frankfurter Poetik-Vorlesungen, zitiert, nach Die Literatur der BRD, Kindlers Literaturgeschichte der Gegenwart, München 1973, S. 435
- 16-Eisenreich, in einem Brief an Humbert Fink, Vgl. H. Fink, Bürgerliche Welt, in: Der Monat, Heft 209, 1966, S. 85
- 17- Eisenreich, Reaktionen, 1964, S. 83
- 18-Maskenbilder der Genien-Fr. v. Herzmanovsky-Orlando: Das Gesamtwerk, hrsg. von Fr. Torberg, München 1957 und 1984, S. 210
- 19-Kindlers Literaturgeschichte, S. 91
- 20-Kolleritsch, Manuskripte, 1974
- 21-Peter Marginter, Zur Situation des österreichischen Schriftstellers, in: Studien zur öst. Erzählliteratur der Gegenwart, hg. von H. Zeman, Amsterdam 1982, S. 32
- 22-Vgl. D. G. Daviau, Das junge und jüngste Wien, in: Österreichische Gegenwart. Die moderne Literatur und ihr Verhältnis zur Tradition, hrsg. von W. Paulsen, Bern 1980, S. 88